

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Одеський державний університет внутрішніх справ

**ЛЮДИНА МАЄ ПРАВО:
соціально-гуманітарний дискурс
у контексті реформаційних
процесів в Україні**

Матеріали
круглого столу

м. Одеса, 21 листопада 2019 року

Одеса
«Астропринт»
2019

УДК [101.1+340+316](477)(063)
Л937

Редакційна колегія:

Кузніченко Сергій Олександрович — д. ю. н., професор, проректор
Одеського державного університету внутрішніх справ;

Надибська Оксана Ярославівна — д. філос. н., професор, завідувач ка-
федри соціально-економічних дисциплін Одеського державного уні-
верситету внутрішніх справ

Відповідальна за випуск: **О. Я. Надибська**

Рекомендовано до друку рішенням відділу організації наукової
роботи та кафедри соціально-економічних дисциплін Одеського дер-
жавного університету внутрішніх справ (*протокол № 11 від 6 листопа-
да 2019 р.*)

Людина має право: соціально-гуманітарний дискурс у кон-
Л937 тексті реформаційних процесів в Україні : матеріали круглого
столу (м. Одеса, 21 лист. 2019 р.) / ред. кол. : С. О. Кузніченко,
О. Я. Надибська ; відп. за вип. О. Я. Надибська ; Одес. держ.
ун-т внутр. справ. — Одеса : Астропринт, 2019. — 184 с.

ISBN 978—966—927—566—0

Матеріали круглого столу «Людина має право: соціально-гумані-
тарний дискурс у контексті реформаційних процесів в Україні», при-
свяченого Всесвітньому дню філософії. Тематика круглого столу охо-
плює дослідження проблем забезпечення, реалізації та захисту прав
людини в Україні в контексті сучасних суспільно-політичних процесів
та особливостей гуманітарної складової у практиці звільнення окупованих територій.

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих
матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених
фактів, цитат, галузевої термінології, інших відомостей.

УДК [101.1+340+316](477)(063)

ISBN 978—966—927—566—0

© ОДУВС, 2019

ВЕЛЬМИШАНОВНІ УЧАСНИКИ ЗАСІДАННЯ КРУГЛОГО СТОЛУ!

Організація та проведення круглого столу, присвяченого Все-
світньому дню філософії на тему «Людина має право: соціально-гу-
манітарний дискурс у контексті реформаційних процесів в Україні»
підкреслює усталення «прав людини», у числі головних пріоритетів в
Україні. У сучасному світі правовою може вважатися лише та держа-
ва, у якій «людина» є найвищою соціальною цінністю.

У той же час, неможливо ґрунтовно обговорювати проблематику,
пов'язану із всеохоплюючим поняттям «права людини» поза контек-
стом реформаторських процесів в Україні, які були суттєво ускладне-
ні не спровокованою нашою країною збройною агресією Російської
Федерації проти України у 2014 році. Прикрими результатами цієї
агресії стали неправомірна окупація Росією Автономної Республіки
Крим і збройне вторгнення на територію Донецької та Луганської об-
ластей. Гадаю, що маю право вести мову про це, оскільки тривалий
і найважчий, найбільш загрозливий для самого існування України
як держави час боронив Вітчизну від тих, хто зазіхав на її територі-
альну цілісність. Згадую про це для того, щоби спонукати всіх нас до
об'єктивного осмислення новітньої історії та до того, щоби ми могли
зробити з минулого важкі, але необхідні висновки і окреслити страте-
гії подальшого розвитку на близьке й далеке майбутнє.

Особливістю роботи цього річного круглого столу стало виокрем-
лення в спеціальний дослідницько-пошуковий напрям проблемно-
тематичного кола, пов'язаного із потребою осмислити гуманітарну
складову у практиці звільнення окупованих територій. Правильність
і необхідність такого підходу не викликає сумнівів, оскільки в будь-
який момент Україна має бути готовою до звільнення окремих райо-
нів Донецької та Луганської областей від окупації.

Надибська О. Я.

доктор філософських наук, професор
завідувач кафедри соціально-економічних дисциплін
ОДУВС
м. Одеса, Україна

Надибський М. І.

студент ОС «магістр»
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова, ФМВПС,
напрямок підготовки «міжнародні відносини»
м. Одеса, Україна

КОНЦЕПЦІЯ «СЕРЕДНЬОЇ ДЕРЖАВИ» ЯК ОСНОВА НЕЗАЛЕЖНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Сьогодні в умовах глобальних соціальних змін важливе місце займає проблема вироблення модернізаційних стратегій розвитку українсько-го соціуму як складової частини європейського виміру. Пріоритетним напрямком сучасних реформаційних процесів є зовнішня політика, яка обумовлена тяжким становищем українського суспільства.

Сьогодні, в умовах, коли Україна з 2014 року переживає військову агресію Російської Федерації, для кожного українця в контексті словосполучення «людина має право» є право формування зовнішньої політики України на основі національних інтересів. І саме тут Україні буде корисним досвід Канади, як країни «середнього рангу». В цьому сенсі концепція «середньої держави» та її втілення в практичний зовнішньополітичний курс становить значний інтерес для політиків і вчених, які розробляють принципи української зовнішньої політики.

Сьогодні Канада — одна з наймогутніших і впливовіших країн світу, входить до числа «Великої сімки» і є одним з найбільш потужних і важливих для України міжнародних партнерів. Досягненню Канадою такого місця у світобудові передували певний шлях. З огляду на те, що Україна і Канада мають багато спільного в різних сферах життя, канадський досвід може бути дуже доцільним для сучасного українського суспільства, для сучасних реформаційних процесів.

Геополітичну самоідентифікацію і зовнішню політику Канади протягом другої половини XX століття визначала концепція «середньої держави», яка і дотепер певною мірою впливає на розробку зовнішньополітичної стратегії країни. Саме ця концепція відіграла величезну роль в історії канадського суспільства — сприяла формуванню нації, утвердженню в громадській свідомості переконання в особливій ролі країни у світі [1].

Поняття «середня держава» (middlepower), так само як і поняття «велика держава» (greatpower) або «мала держава» (minipower), визначає статус держави у якості актора міжнародних відносин. Ідея «середньої держави» — рівно відстороненої від великих держав, з одного боку, і малих, з іншого, але при цьому таких, що залишаються значним елементом світової системи — простежується в теоретичній думці ще із часів Фоми Аквінського. Найбільш повно вона була сформульована в працях італійського мислителя XVI століття Дж. Ботеро, що розділив держави на три типи — grandissime (імперії), mezano (середні держави) і piccolo (малі країни). Згідно з Дж. Ботеро, середні держави «...досить сильні й авторитетні для того, щоб існувати самостійно, без сторонньої допомоги» [2].

Однак загальновживаним у політичній науці поняття «середня держава» стало тільки після Другої світової війни, коли канадська делегація на чолі із прем'єр-міністром У. Л. Макензі Кінгом на конференції у Сан-Франциско в 1945 р. використала концепт для обґрунтування своїх домагань на участь у післявоєнній перебудові світу і створенні ООН [2].

За часів функціонування біполярної системи «середні держави» являли собою важливе джерело стабільності у світовій політиці. Не маючи глобальних інтересів та ідеологічних обмежень, притаманних великим державам, вони намагалися грати роль своєрідного мосту між двома світами, що протистоять, — капіталістичним і соціалістичним. «Середні держави» були послідовними прихильниками методів багатобічної дипломатії й консенсусу в міжнародних справах.

Пік академічного інтересу до концепції прийшовся на 80–90-ті рр. XX століття. Це було пов'язане з особливою активністю Канади, Австралії та Норвегії на міжнародній арені в ці десятиліття. З приходом до влади консервативних урядів в Канаді в 2006 р. і в Австралії в 1996 р. обидві держави відійшли від використання концепції «середньої держави» в якості базового орієнтира своєї зовнішньої політики. До того ж розпад біполярної системи, поява на міжнародній арені нової категорії гравців, таких як Китай, значною мірою змінили розстановку сил. Ряд держав, що традиційно відносилися до категорії «середніх», наразі не хотіли там залишатися, претендуючи на більш серйозне місце у світовій ієрархії. У цей же час інші традиційно «середні» держави витісняються новими державами, що розвиваються.

Сьогодні Україна знаходиться на етапі розбудови нації й розвитку демократичної держави, виробляє засади зовнішньої політики на основі національних інтересів. Як і Канада півстоліття тому, Україна ближче всього до країн «середнього рангу». В цьому сенсі концепція «середньої держави» та її втілення в практичний зовнішньополітичний курс становить значний інтерес для політиків і вчених, які розробляють принципи української зовнішньої політики. Україна, як і Канада, дотримується без'ядерного статусу. Головну ж цінність для українського суспільства становить досвід Канади, що, як і Україна, мала колоніальне минуле, з створення основ незалежної зовнішньої політики.

Пріоритети зовнішньої політики Канади мають прояв в основних підходах до її формування: «спільна безпека», «нішева дипломатія», підхід «трьох Д (дипломатія, розвиток, оборона)», «відповідальність по захисту», а також основних принципах, покладених в основу цих підходів, — принцип співробітництва й принцип пріоритету «безпеки особистості» перед безпекою держави. Миротворча діяльність, фінансова допомога, що її надає Канада, навіть великою мірою зовнішньоекономічна політика підпорядковуються вищезазначеним пріоритетам.

Досвід «середньої держави» націлює Канаду на участь у вирішенні тих проблем, де вона може проявити свої можливості в найбільшій мірі. В постбіполярний час це вирішення глобальних гуманітарних проблем. З погляду канадського керівництва, успіх у цій області буде сприяти підвищенню її авторитету у світі. Така діяльність відповідає національним ціннісним орієнтирам, яким приділяється особлива увага при формуванні зовнішньополітичної стратегії, у число яких

входять: неприйняття силових способів вирішення проблем, повага принципів демократії й прав людини, толерантність до різноманіття, гендерна рівність, соціальна справедливість, турбота про збереження навколишнього середовища.

У зв'язку з цим можна констатувати, що, хоча США безумовно залишаються головним геополітичним партнером Канади, останнім часом простежується тенденція певної багатовекторності канадської зовнішньої політики, що сприяє активізації участі країни в глобальному міжнародному співробітництві початку XXI ст. Про це ж свідчить відмова уряду Дж. Трюдо від участі в бомбардуваннях Іраку й Сирії, прийом сирійських біженців, розширення міжнародних контактів. Показово для України є й те, що зміни у складі уряду Канади досить рідко відображаються на зовнішній політиці країни, що говорить, про пріоритет національних інтересів перед партійною приналежністю його складу.

Література

1. Бочар І. Політика безпеки Канади // Актуальні проблеми міжнародних відносин. — 2006. — Вип. 64, ч. II. — С. 32–34.
2. Canadian Economic Sanctions. — Режим доступу: <http://www.international.gc.ca/sanctions/index.aspx?lang=eng>

Мукоїда Р. В.

Проведення оцінки рівня довіри населення до національної поліції як метод поглиблення партнерської взаємодії поліції і громадськості 101

Надибський М. І.

Статут Ліги Націй очима сьогодення 104

Надибська О. Я., Надибський М. І.

Концепція «середньої держави» як основа незалежної зовнішньої політики України 106

Наумкіна С. М., Шишменко І. М.

Політична експертиза в контексті політико-управлінського процесу 109

Наумкіна С. М., Довбиш М. О.

Політика тетчеризму та її сучасне бачення і трактування 114

Нерубаська А. О.

Критичний аналіз деяких принципів освіти в Законі України «Про освіту» 119

Нівня Г. О.

Соціально-політичні наслідки військової окупації: світовий досвід 122

Новицький О. О.

Віртуалізація образу політика 125

Пальшков К. Є.

Розвиток прав людини в контексті ціннісної системи українського суспільства 126

Пехник А. В.

Свобода як одна з головних цінностей безпосередньої демократії 129

Плавич В. П., Аляєв С. В.

Соціокультурний вимір права та правова дійсність 134

Проноза І. І., Мицко І. І.

Інформаційно-психологічна війна Росії проти України 137

Родян М. В.

Історичний наратив в контексті соціально-правової реальності 141

Ростецька С. І.

Каталонська криза як загроза цілісності Європи 143

Сіленко А. О., Крук Н. В.

Комунікація влади і ЗМІ як фактор забезпечення свободи слова та інформації в Україні 145

Семенченко М. Ф.

Політична діяльність як взаємодія суб'єктів і об'єктів політичного процесу 147

Середницька І. А.

Право людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля /в контексті охоронюваної функції озонового шару 153

Скалацька О. В.

Висвітлення теми прав внутрішньо переміщених осіб в українських медіа 156

Швець С. Л.

Політична маргіналізація як деструктивний наслідок міграційних процесів сучасності в країнах-реципієнтах 159

Шмаленко Ю. І.

Застосування посередництва у практиці мирного врегулювання політичних конфліктів 161

Шрамко С. С.

Громадська думка щодо участі громадськості у запобіганні злочинності 166

Шумейко О. В.

Основні функції сім'ї в контексті прав людини 169

Яковлев Д. В.

Людина і реформи: комбінації вибору 172

Ямчук П. М.

Про деякі актуальні питання новітнього вітчизняного соціально-гуманітарного дискурсу 176